

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-411/1087

Ankara

1 / 3 / 2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 1/2/2002 tarihinde kararlaştırılan "Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

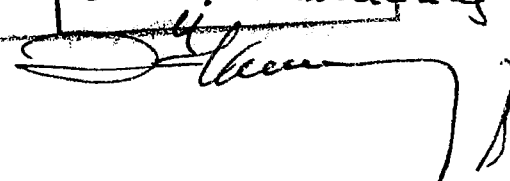
Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	
Emel Kom.	İçişleri
Tarih	7.3.2002-1/958
K. D. Bşk.	B.
Başbakan	Murat Sökmeneçler

GENEL GEREKÇE

11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 1981 yılında genel bir yeniden düzenlemeye tabi tutulmuş ve o tarihten sonra, küçük değişiklikler dışında tekrar ele alınmamıştır. Avrupa Birliğine uyum sürecine giren Ülkemiz, 403 sayılı Kanunu, günün değişen şartlarına göre yeniden düzenlemek zorundadır. 403 sayılı Kanun, Ülkemizin de imzalamayı düşündüğü Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi göz önüne alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuş ve söz konusu değişikliklerin yapılması gerekli görülmüştür.

Ayrıca, adı geçen Kanunun eşitsizliğe yol açan ve uygulamada güçlükler yaratan bazı hükümlerinin de bu Tasarı ile yürürlükten kaldırılarak daha çağdaş hükümlerin uygulamaya konulması amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun halen yürürlükte bulunan 5 inci maddesine göre bir Türklerle evlenen yabancı kadın vatansızsa veya evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyorsa ya da Kanunda öngörülen şekilde beyanda bulunmuşsa Türk vatandaşlığını kazanmaktadır.

Bu hüküm, hem kadın erkek eşitsizliğine neden olmakta, hem de evlilik kurumunun yozlaşmasına ve Türk vatandaşı olabilmek için sahte evlilikler yapılmasına yol açmaktadır. Bu sebeple, maddenin değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Yapılan değişiklikle, bir Türklerle evlenen yabancı kadının Türk vatandaşlığını otomatik olarak kazanması uygulaması kaldırılarak, bu yolla vatandaşlığın kazanılması için en az üç yıl evli kalınması ve evliliğin devam etmesi şartı getirilmekte, evliliğin muvazaalı olup olmadığının çeşitli kriterlerle tespit edilmesi ve başvuran kişinin güvenlik soruşturmasına tabi tutulması uygulamasına geçilmektedir. Böylece, bir Türk vatandaşıyla evli yabancı erkek veya kadın; ciddi bir evlilik yapmışlarsa, en az üç yıldır evlilerse ve evlilik halen devam ediyorsa, güvenlik açısından yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda da vatandaşlığa geçmelerinde herhangi bir sakıncalarının bulunmadığı tespit edilmişse, başvurdukları takdirde vatandaş olabileceklerdir. Ayrıca, buna ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür.

Bunun yanı sıra madde ile, bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancının, vatansız veya evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyor olması halinde Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanması, evlilik yoluyla Türk vatandaşlığını kazananların, evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde, akitte hüsnüniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza etmeleri, butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocukların ise ana veya babaları hüsnüniyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza etmesi hükme bağlanmaktadır.

Getirilen bu düzenleme ile suiistimaller önlenebilecek ve kadın erkek eşitsizliği de sona erdirilmiş olacaktır.

Madde 2- 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanlar, bu Kanunun 8 inci maddesi uyarınca ikamet şartı aranmaksızın Bakanlar Kurulunca yeniden vatandaşlığa alınabilmektedir.

Madde ile, herhangi bir yolla Türk vatandaşlığını kaybedenlerden, yabancı erkeklerle evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kaybeden ve bu evliliğin sona ermesinden itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanamayan kadınlar ile izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkanlardan Türk vatandaşlığına dönmek isteyenlerin yeniden vatandaşlığa alınma yetkisi İçişleri Bakanlığına devredilerek, bu kişilerin taleplerinin ve haklarındaki işlemlerin daha kısa sürede sonuçlandırılması amaçlanmıştır.

Madde 3- Halen, vatandaşlıktan çıkma izni Bakanlar Kurulunca verilmektedir. Ancak, çıkma izni işlemlerinin daha hızlı ve daha basit bir prosedürle verilmesi bir çok defa gündeme gelmesine rağmen bugüne kadar gerçekleştirilememiştir. Madde ile, çıkma iznini verme yetkisi İçişleri Bakanlığına devredilerek işlemlerin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Madde 4- Tasarı ile getirilen yeni düzenleme ile vatandaşlıktan çıkma izninin İçişleri Bakanlığınca verilmesi öngörüldüğünden, buna paralel olarak, 403 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan “Bakanlar Kurulundan” ibaresi “İçişleri Bakanlığından” şeklinde değiştirilmiştir.

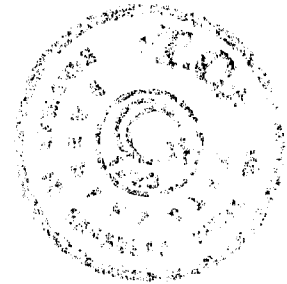
Madde 5- Bilindiği gibi velayet hususu vatandaşlığın değiştirilmesini kapsamamaktadır. Ancak, yürürlükteki uygulamada, 15 yaşından küçük çocukların, velayete sahip ana ya da babaya bağlı olarak vatandaşlıktan çıkmaları öngörülmekte ve velayete sahip olmayan ana veya babanın muvafakatı dikkate alınmamaktadır. Bunun sonucunda, velayete sahip ana veya baba diğer eşin görüşünü sormadan, çocukları üzerinde vatandaşlık açısından tasarrufta bulunabilmektedir. Madde ile, 15 yaşından küçük çocuklarda velayete sahip olmayan ana veya babanın, 15 yaşından büyük çocuklar için ise çocuğun bu konuda muvafakatının alınması koşulu getirilerek, çocukların vatandaşlığı üzerinde ebeveynin birlikte tasarrufta bulunması ilkesi kabul edilmektedir. Bununla, iki tarafın rızasının olmadığı bir tasarrufun sakıncalarının ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

Ayrıca madde ile, ana veya babanın gerekli muvafakatı vermemeleri durumunda çocuğun zararına olabilecek durumların ortaya çıkmasının önlenmesi amacıyla, muvafakat verilmemesi halinde diğer tarafın mahkemeye başvurması ve mahkeme kararına göre işlem yapılması imkanı da getirilmektedir.

Madde 6- 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, aynı Kanunun 42 nci maddesinde 5 inci maddeye yapılan atıf yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 7- Yürürlük maddesidir.

Madde 8- Yürütme maddesidir.

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI

Madde 1- 11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 5- Bir Türk vatandaşı ile evlenme, kendiliğinden Türk vatandaşlığını bahşetmez. Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar, en az üç yıldan beri evli olmaları, fiilen birlikte yaşamaları ve evliliğin devamı kaydıyla, yurt içinde en büyük mülki idare amirliklerine, yurt dışında ise Türk konsolosluklarına yazılı olarak başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine İçişleri Bakanlığınca yapılacak inceleme ve soruşturma sonucunda, aranan şartları taşıdıkları anlaşılan kişiler, bu durumun tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanırlar.

Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı vatansızsa veya evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyorsa Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.

Evlilik yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar, evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde, akitte hüsnüniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar ana veya babaları hüsnüniyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca çıkartılacak yönetmelikle belirlenir.”

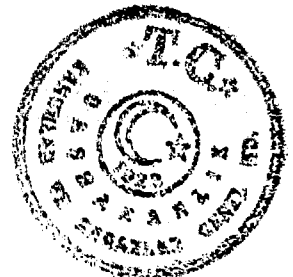
Madde 2- 403 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 8- Bu Kanuna göre Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanlardan; 19 uncu madde uyarınca yabancı erkekle evlenmek ve kocasının uyrukluğunu seçmek suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden ve 13 üncü maddede öngörülen süreyi geçiren kadınlar ile 20 nci madde uyarınca izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkanlar İçişleri Bakanlığınca, 25 inci madde uyarınca Bakanlar Kurulunca Türk vatandaşlığını kaybettiklerine karar verilenler ise Bakanlar Kurulu kararıyla, ikamet şartı aranmaksızın, yeniden vatandaşlığa alınabilir.”

Madde 3- 403 sayılı Kanunun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 20- Türk vatandaşlığından çıkma izni, aşağıdaki şartların varlığı halinde, İçişleri Bakanlığınca verilebilir.

- a) Mümeyyiz ve reşit olmak,
- b) Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya başka bir devlet vatandaşlığını kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak.”

Madde 4- 403 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan “Bakanlar Kurulundan” ibaresi “İçişleri Bakanlığından” şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 5- 403 sayılı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 32- Türk vatandaşlığından çıkan babanın küçük çocukları;

- a) Ananın ölmüş bulunması,
- b) Ananın yabancı olması,
- c) Velayetin babada bulunması ve ananın yazılı muvafakatının alınması,

hallerinde babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak ananın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır.

Türk vatandaşlığından çıkan ananın küçük çocukları;

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın yabancı olması,
- d) Velayetin anada bulunması ve babanın yazılı muvafakatının alınması,

hallerinde, annelerine bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak, babanın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır.

Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığın kaybı, çocuk 15 yaşından büyük ise, yazılı muvafakatına bağlıdır.

Bu madde hükümleri gereğince vatandaşlığın kaybı çocukları vatansız kılacak ise çocuklar Türk kalır.”

Madde 6- 403 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “5 ve 19 uncu maddelerdeki” ibaresi “19 uncu maddedeki” şeklinde değiştirilmiştir.

